

MONOGRAFIE K VLASTNÍM OSMDESÁTINÁM

Nonna Kopyst'anska: *Žanr; žanrova sistema u prostori literaturoznavstva*, PAIAS, Lviv 2005.

Stále svěží ukrajinská badatelka, profesorka Lvovské univerzity Nonna Kopyst'anská vydala ke svým osmdesátinám pozoruhodnou monografii, do níž shrnula výsledky své mnohaleté výzkumné činnosti v oblasti teoretického i historického genologického výzkumu. Neúnavná pracovnice, již bylo možné potkat na nejrůznějších mezinárodních kongresech a konferencích v Lublani, Vídni, Praze, Brně, Prešově, Bernu atd., vytvořila na Lvovské univerzitě Ivana Franka mezinárodní centrum výzkumu času, prostoru a rytmu literárních děl, jehož výsledky shrnula např. ve sborníku *Inozemna filologija*, vyp. 114 (Lviv 2003). Vedle řady badatelů z Ukrajiny, Ruska, Polska či Slovenska se jej zúčastnil i významný český badatel v oblasti translologie Oldřich Richterek, aplikující danou problematiku na české překlady básnické tvorby Anny Achmatovové.

Jubilejní monografie Nonny Kopyst'anské rozvíjí podněty jiné významné badatelky, jejíž kořeny jsou rovněž spjaty s Lvovem – bohužel již zesnulé Stefanie Skwarczyńské, zakladatelky a dlouholeté redaktorky polského genologického časopisu *Zagadnienia Rodzajów Literackich*. V historickém exkurzu Kopyst'anská připomíná řadu dalších známých badatelů v oblasti estetiky včetně Alexandra Veselovského či Zdeňka Mathausera. V souladu se základní strukturalistickou tezí o mnohovrstevnatosti literárních děl badatelka nachází v pojmu žánr, který graficky zobrazuje pomocí spirály, čtyři základní sféry, v nichž postupuje od členění na jednotlivé kategorie (román, balada, poema atd.) k jejich časové (historické), teritoriální (národnostní) a individuální (autorské) specifikaci.

Ve vlastní analýze literárních žánrů autorka postupně analyzuje útvary lyricko-epické, román a baladickou prózu. Je sympatické, že řadu materiálů čerpá z české literatury, která je jí zjevně blízká, jak to dokládá i její loňská účast na mezinárodní pražské konferenci o české literatuře. Tak např. lyricko-epická poema je u ní zastoupena Kollárovou Slávou dcerou, zatímco žánr pohádky a balady je aplikován na tvorbu Jiřího Wolkra a německého básníka J. Bechera. Z románové tvorby N. Kopyst'anskou zaujaly především humor a satira. Není proto divu, že píše o broučkářích Svatopluka Čecha, o proslulém Haškově Švejkovi a pamfletickém románu Jiřího Haussmanna *Velkovýroba ctnosti*. V další části tohoto oddílu však sleduje i diskusi o románu, jež se rozvinula ve 20.–30. letech 20. stol. v různých částech Evropy včetně Československa. Specifickou pozornost pak věnuje poetice Čapkovy trilogie z první poloviny 30. let *Hordubal*, *Povětroň* a *Obyčejný život*; v tomto případě se zaměřuje na retrospektivní model kompozice. Tuto problematiku pak dále rozvíjí i na materiálu západoevropského románu, odkud se opět obloukem vrací k české literatuře. Ta se pak stává dominantou dalšího oddílu. Baladickou prózu totiž představují především Vančurovy prózy Markéta Lazarová či Pekař Jan Marhoul, Olbrachtův román *Nikola Šuhaj loupežník*, tvorba Marie Majerové, Vítězslava Nezvala, Karla Čapka aj., jež jsou začleňovány do širšího evropského kontextu.

V závěrečném pátém oddílu pak Kopyst'anská postupuje napříč žánry od slovanského romantismu k evropskému realismu 19. století, za jehož vyvrcholení pokládá Flaubertův román *Madame Bovary*. Při charakteristice jeho poetiky cituje i názor Milana Kundery na ambivalentní funkci Flaubertova líčení, tak odlišného od stylu Balzacova či Stendhalova. Oceňuje Flaubertovo mistrovství, jež mu umožnilo transformovat triviální materiál v experimentální dílo, iniciující nový vývoj žánru.

Monografie Nonny Kopyst'anské lze chápat jako vyvrcholení její dosavadní tvorby a současně jako podnět k dalšímu genologickému bádání.

Danuše Kšicová